

Perustuslakivaliokunnan tiedotustilaisuus ministerivastuusiasta 9.12.2020

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Tervetuloa tähän perustuslakivaliokunnan tiedotustilaisuuteen. Kello on nyt sovitusti 17.00 ja tilaisuus alkaa.

Mennään siinä järjestyksessä, että tässä puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä ensiksi esittelee mietintöä, ja sitten varmaan vihreiden edustaja Forsgrén jatkaa siitä. Sitten otamme täällä poikkeuksellisesti nyt Teamsin kautta kysymyksiä, eli ne toimittajat, jotka ovat Teamsissä, kirjoittavat sinne oman nimensä ja mediansa, ja otetaan sitten siinä järjestyksessä lyhyitä, ytimekkäitä kysymyksiä sitä mukaa. Mutta nyt annetaan puheenvuoro puheenjohtajalle. – Olkaa hyvä.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Hyvät tiedotusvälineitten edustajat täällä paikan päällä ja siellä Teams-yhteyden päässä! Meillä on perustuslakivaliokunta tänään kokoustanut ja mietintö muistutuksesta ulkoministeri Pekka Haaviston virkatoimen lainmukaisuuden tutkimisesta on valmistunut.

Perustuslakivaliokunta esittää, että ministeri Haavisto ei ole kysymyksessä olevassa asiassa menetellyt virkatoimessaan perustuslain 116 §:ssä tarkoitetulla tavalla lainvastaisesti. Valiokunta katsoo, että vaikka ulkoministeri Haaviston menettelyä yhdessä muistutuksen kohteena olevassa asiassa, kohta numero 3, jossa oli tarkoituksena hanke siirtää konsulipäällikkö toisiin tehtäviin, on pidettävä hallintolain ja ulkoasiainhallintolain vastaisena ja siten moitittavana, ei perustuslain 116 §:ssä ministerisyytteen nostamiselle asetettu korotettu syyksiluettavuusvaatimus eikä ministerin virkavelvollisuuksien rikkomisen olennaisuusvaatimus kuitenkaan täyty asiassa. Perustuslakivaliokunnan mielestä edellytyksiä syytteen nostamiselle ei näin ollen ole. Eduskunnan täysistunnolle kuuluu tosiaan syytteen nostamisesta päättäminen, ja tämä asian juoksutus on täällä eduskunnassa tarkoitus tehdä siten, että tämä täysistuntokäsittely on tämän viikon perjantaina iltapäivällä suuren valiokunnan kokouksen jälkeen.

Tämä asia on tullut perustuslakivaliokunnassa vireille kymmenen kansanedustajan tekemän muistutuksen perusteella. Valiokunnan mietinnössä käsitellään pääasiassa edellä mainitsemaani muistutuskohtaa, tuota numeroa 3, joka koskee konsulipäällikön suunniteltua siirtoa toisiin tehtäviin. Valiokunta ottaa kantaa myös muihin muistutuksen kohtiin, jotka ovat virkamiesten painostaminen lainvastaisiin päätöksiin, erityisedustajan asettaminen ja asian saattaminen valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi. Valiokunta pitää erityisedustajan asettamista koskevan päätöksen sanamuotoa ongelmallisena, mutta muuten valiokunnalla ei näiden asioiden osalta ole huomautettavaa.

Seuraavaksi tarkemmin konsulipäällikön siirtoa koskevasta muistutuskohdasta.

Muistutuksessa pyydettiin perustuslakivaliokuntaa tutkimaan, onko ulkoministeriössä menetely laillisesti, kun konsulipäällikköä on pyritty siirtämään uuteen tehtävään pois konsulipäällikön virasta. Perustuslakivaliokunta on tarkastellut kysymystä ensinnäkin hallintolain hallinnon oikeusperiaatteita koskevan 6 §:n nojalla, virkamiehen siirtämistä koskevan ulkoasiainhallintolain 17 §:n ja rikoslain 40 luvun virkavelvollisuuden rikkomista koskevan 9 §:n ja tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista koskevan 10 §:n pykälän nojalla sekä perustuslain ministerisyytteen nostamisen edellytyksiä 116 §:n kannalta.

Perustuslakivaliokunnan mielestä ministeri Haaviston pyrkimykselle siirtää konsulipäällikkö toisiin tehtäviin voidaan lähinnä tapahtuman kulun alkuvaiheessa arvioida olleen al-Hol-asian hoitamiseen liittyviä toiminnallisia tarpeita. Kuitenkin ministeri Haavisto näyttää käyttäneen harkintavaltaansa vastoin hallintolaista ilmenevää oikeasuhtaisuuden vaatimusta määräämällä valmistelemaan konsulipäällikön siirron konsulipäällikön tehtävästä kokonaan toisiin tehtäviin selvityttämättä konsulipäällikön oikeusasemaan vähemmän puuttuvien toimenpiteiden mahdollisuutta ja jatkamalla tätä valmistelua al-Hol-asioiden valmistelun jo tultua uudelleen organisoiduksi. Valiokunta piti merkityksellisenä myös, että konsulipäällikön tehtävistä vain osa on koostunut al-Hol-asian hoitamisesta.

Perustuslakivaliokunta katsoo lisäksi, että luottamuspuola ei tällaisessa asiayhteydessä ole ulkoasiainhallintolain mukainen peruste siirrolle. Ministeri Haavisto on valiokunnan mielestä käyttänyt harkintavaltaansa ainakin osin hallintolaissa säädetyn tarkoitussidonnaisuuden periaatteen kannalta ongelmallisesti antaessaan toimeksiannon valmistella konsulipäällikön siirtämistä pois tästä tehtävästään konsulipäällikön esittämien, ministerin kannasta poikkeavien näkemysten vuoksi.

Perustuslakivaliokunnan mielestä Haaviston menettelyn moitittavuutta ei voida pitää kokonaisuutena arvioiden vähäisenä. Ministerisyytteen nostamisen edellytykseksi on perustuslaissa kuitenkin myös asetettu syyksiluettavuuden osalta tahallisen tai törkeän huolimattomuuden vaatimus. Esitutkinta-aineistosta ei ilmene sellaisia seikkoja, jotka perustelisivat sitä, että tahallisuuden tai törkeän huolimattomuuden vaatimus ylittyisi tässä asiassa.

Perustuslakivaliokunta on tältä osin kiinnittänyt huomiota myös seuraaviin seikkoihin:

Ensinnäkin ministeri Haaviston menettelyssä on ollut kysymys suullisen valmistelutoimeksiannon antamisesta ulkoministeriön virkamiehille konsulipäällikön siirtämisestä toisiin tehtäviin ulkoministeriössä. Ministerillä on oikeus luottaa virkavalmistelun asianmukaisuuteen ja laillisuuteen. Ulkoministeri Haavistolle ei tässä yhteydessä eikä myöhemminkään esitetty virkamiesten taholta huomautuksia tai epäilyksiä tästä valmistelutoimeksiannon laillisuudesta. Ulkoministeriön virkamiehen siirtäminen ulkoasiainhallintolain perusteella toiseen virkaan kuuluu sellaisenaan ministeriön henkilöstöhallinnon operationaaliseen toimintaan, jonka lainmukaisesta

toiminnasta vastaavat ensisijaisesti asianomaiset virkamiehet. Ministeri Haaviston tietoon ei ole esitutkinta-aineiston perusteella ilmeisesti saatettu epäilyjä siitä, että asian valmistelussa ei olisi toimittu lainmukaisesti.

Valiokunnan mielestä arvioinnissa on otettava huomioon myös se, että päätöstä konsulipäällikön siirtämisestä toisiin tehtäviin ei missään vaiheessa tehty. Epäily lainvastaisesta menettelystä liittyy siten siirtoa koskevaan valmistelutoimeksiantoon ja sen mukaiseen valmisteluun. Valmisteluun kuuluu myös valmisteltavien toimenpiteiden laillisuuskysymysten selvittäminen.

Perustuslaissa ministerisyytteen nostamisen edellytyksenä on myös se, että ministerin tehtävään kuuluvia velvollisuuksia on rikottu olennaisesti. Olennaisuusvaatimuksen kannalta merkityksellisiä ovat seuraavat seikat: Ministeri Haaviston osalta lainvastaiseksi väitetty menettely paikantuu suullisen valmistelutoimeksiannon antamiseen sekä väitettyihin asian valmistelussa esiintyneisiin menettelyvirheisiin. Asiassa ei tehty päätöstä konsulipäällikön siirtämisestä toiseen tehtävään. Kyse on ollut siirron valmistelusta, jossa on selvitettävänä muun ohella siirron lainmukaisuuteen liittyvät seikat. Esitutkinta-aineiston perusteella konsulipäällikkö ei ole saatuaan tiedon tehtävän siirtoa koskevan asian valmistelusta riitauttanut hanketta, vaan asian valmistelua oli jatkettu konsulipäällikköä kuullen sekä hänen toivomustensa mukaisesti. Tällaisessa asetelmassa on perustuslakivaliokunnan mielestä vaikea nähdä sellaista lainvastaista menettelyä, joka ylittäisi ministerin virkavelvollisuuksien rikkomiselle perustuslaissa asetetun olennaisuusvaatimuksen.

Tässä oli tämä meidän tämänpäiväinen ratkaisumme pähkinänkuoressa. Tämä valiokunnan kanta ei ollut kaikilta osin yksimielinen, ja mietintöön sisältyy vastalause, jonka esittelee edustaja Forsgrén. – Ole hyvä.

Perustuslakivaliokunnan jäsen, kansanedustaja Bella Forsgrén

Kiitoksia, puheenjohtaja! Hyvät median edustajat niin täällä kuin siellä linjojen päällä! Perustuslakivaliokunta on siis lopultakin saanut valmiiksi käsittelynsä kymmenen oppositiopuolueen kansanedustajan tekemästä muistutuksesta koskien ulkoministeri Pekka Haaviston toimintaa Syyriassa al-Hol-leirillä olevien suomalaisten kotiuttamiseksi. Valiokunta ei saanut aikaan yksimielisyyttä mietinnöstä. Valiokunta tutki neljää eri kysymystä, joista esitutkintaan eteni vain yksi: Onko ulkoministeriössä menetelty laillisesti, kun konsulipäällikkö Tuomista on pyritty siirtämään uuteen tehtävään pois konsulipäällikön virasta?

Valiokunnan mietinnön johtopäätös siitä, että edellytyksiä syytteen nostamiselle ei ole, on selvä ja linjassa kuultujen asiantuntijalausuntojen kanssa. Laittomuuksia, joiden perusteella ministerisyytteen nostamisen edellytykset täytyisivät, ei ole tapahtunut.

Haluankin tähän tarkasti nostaa esille, että yhdymme siis perustuslakivaliokunnan mietintöön kohtaan 77 asti. Vastalauseen allekirjoittaneiden mukaan perustuslakivaliokunnan mietinnössä tulisi kuitenkin asiantuntijoiden selvän enemmistön

perustellun näkemyksen mukaisesti todeta, että ulkoministeri ei menetellyt al-Hol-asiaan liittyvässä ratkaisutoiminnassaan lainvastaisesti.

Asiaa on käsitelty perusteellisesti jo nyt kokonainen vuosi. On tehty esitutkinta, ja valiokunta on kuullut 11:tä hallinto-oikeuden, rikosoikeuden ja valtiosääntöoikeuden asiantuntijaa, joiden lausuntojen enemmistön johtopäätös on selvä: ministerillä on ollut hyväksyttävä peruste siirtää konsulipäällikkö Tuominen toiseen tehtävään. Tällä kannalla olivat professori Tuomas Ojanen, professori Veli-Pekka Viljanen, professori Olli Mäenpää, professori Sakari Melander, professori Kimmo Nuotio, emeritusprofessori Heikki Kulla, emeritusprofessori Mikael Hidén sekä eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen. Valiokunnan mietinnössä asiantuntijoiden enemmistön perusteltuun kantaan nähden on kuitenkin päädytty toisenlaiseen tulokseen, ja tässä meidän vastalauseessamme käymme näitä oikeudellisia argumentteja vastalauseen osalta tarkemmin läpi. – Ja voin sen sanoa, että se on pitkä, mutta varmasti jaksatte sen lukea, kun on tärkeitä asiaa, elikkä sivuja on 18.

Vastalauseen allekirjoittaneiden näkökulmasta mietinnössä valiokunnan enemmistö ei anna riittävästi painoarvoa perus- ja ihmisoikeuksien asettamalle juridiselle velvoitteelle toimia. Ulkoministerin motiivi toiminnalleen virkamiehen siirron valmistelussa oli Suomen lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista johtuva lasten oikeuksien sekä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite. Valtioneuvoston toimintalinja lasten auttamiseksi on ollut välttämätöntä lasten hengen suojelemiseksi. Ulkoministerillä on juridinen velvollisuus asiaa edistää. Tälle motiiville tulisi antaa keskeinen merkitys asian oikeudellisessa arvioissa. Lasten oikeuksien toteutumisen ei ylipäättänsä pitäisi olla ulkoministerin toiminnasta riippuva, vaan lainsäädännön ja Suomen kansainvälisten sopimusten pohjalta virkamiesten tulisi olla oma-aloitteisia ja huolehtia näiden lasten oikeuksien toteutumisesta. Al-Hol-asiassa vasta ulkoministerin aktiivinen puuttuminen asiaan käynnisti toimintalinjan, jossa aktiivisesti pyrittiin turvaamaan lasten, suomalaisten lasten, perus- ja ihmisoikeuksia, ennen kaikkea oikeutta elämään.

Kuten professori Ojanen tuo lausunnossaan esiin, asiassa merkityksellisten lainsäädännösten ohella asiaa on arvioitava perustuslain ja kansainvälisten velvoitteiden, erityisesti YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen kannalta. Suomen viranomaisilla on perustuslain 22 §:ään ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuva velvollisuus pyrkiä aktiivisesti auttamaan ja suojelemaan kaikin laillisin keinoin al-Holissa olevien Suomen kansalaisten oikeuksia etenkin siltä osin kuin kysymys on alaikäisistä Suomen kansalaisista leirillä.

Esitutkinnassa on esitetty, että ulkoministeri olisi rikkonut hallintolain 6 §:ään perustunutta virkavelvollisuuttaan pyrkimällä siirtää konsulipäällikkö Tuominen toisiin tehtäviin vastoin hänen tahtoaan ilman hyväksyttävää perustetta. Tässä tapauksessa asiaa on tarkasteltava ulkoasiainhallintolain 17 §:n ja hallintolain 6 §:n mukaisen tarkoitussidonnaisuuden periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen perusteella. Tarkoitussidonnaisuuden periaate tarkoittaa sitä, että viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Vastalauseessa

esitetään juridisesti perusteltu ja asiantuntijalausuntoihin perustuva johtopäätös, että konsulipäällikön toiseen tehtävään siirtämisen valmistelun tarkoituksena oli nimenomaan ulkoministeriön toiminnallisten tarpeiden toteuttaminen, mikä on siirtämistoimintavallan yleinen tarkoitus. Siteeraan tässä professori Mäenpää: ”Siirtämisen tarkoituksena oli erityisesti varmistaa ulkoministeriön toimintakyky ja yhtenäinen toimintalinja, jotta ministeriö pystyisi riittävän tehokkaasti toteuttamaan sen toimintavaltaan ja tehtäviin lain ja ihmisoikeusvelvoitteiden mukaan kuuluvat toimet al-Holin leirillä vangittuina olevien suomalaisten lasten oikeuksien ja etujen turvaamiseksi.” Tätä on professori Mäenpään mukaan perusteltua pitää lain mukaan hyväksyttävänä tarkoituksena siirtämistoimivallan käyttämiselle, kun otetaan huomioon myös esitutkinta-aineistosta ilmi käyvä konsulipäällikön ilmaisema haluttomuus toteuttaa ministeriön ja viime kädessä valtioneuvoston toimintalinjaa sekä suoranainen kieltäytyminen toimimasta virkavelvollisuuksien perusteella konsulipalvelulain mukaisesti.

Suhteellisuusperiaate puolestaan tarkoittaa, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Kuten edellä totesin, Suomen viranomaisilla on lakisääteinen velvollisuus turvata lasten perusoikeudet, kuten oikeuden elämään. Tälle on annettava merkitystä suhteellisuusperiaatteen arvioinnissa. Ulkoministerin esittämät toimenpiteet eivät olleet epäsuhtaisia siihen nähden, että niillä pyrittiin puolustamaan suomalaisten lasten perusihmisoikeuksia. Näin ollen kyseessä oleva virkamiehen siirtäminen toiseen tehtävään on oikeassa suhteessa tavoiteltaviin päämääriin nähden varsinkin, kun otetaan huomioon velvollisuus pyrkiä aktiivisin toimenpitein turvaamaan leirillä olevien lasten edun ja oikeuksien toteutuminen lapsen oikeuksien yleissopimuksen ja perustuslain 22 §:n mukaisesti.

Siteeraan tässä hallinto-oikeuden emeritusprofessori Kullaa: ”Siirtämisasian valmistelussa ei menetelty suhteellisuusperiaatteen vastaisesti, ei varsinkaan, koska hoidettava asia oli tärkeä ja koska virkamiehen siirtäminen on ulkoasiainhallinnossa tavanomainen toimenpide, toisin kuin valtionhallinnossa yleensä.”

Vastalauseen allekirjoittaneet ovat Mari Holopainen ja minä, Bella Forsgrén, ja me allekirjoittaneet esitämme vastalauseessa esitetyin perustein, että ”perustuslakivaliokunta katsoo, ettei ulkoministeri Haavisto ole toiminut asiassa vastoin sitä hänen virkavelvollisuutensa perustana olevaa normikokonaisuutta, joka muodostuu tavallisen lain tasoisten säännösten ohella perustuslain 22 §:stä ottaen samalla huomioon YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, tai menetellyt al-Hol-asiaan liittyvässä ratkaisutoiminnassa muutoin lainvastaisesti. Päinvastoin ulkoministeri Haaviston voidaan katsoa asianmukaisesti pyrkineen toimivaltansa puitteissa perustuslain 22 §:n ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen kannalta käskettyihin päämääriin. Näin ollen ei perustuslain 16 §:ssä ministerisyytteen nostamiselle asetettu korotettu syyksiluettavuus eikä ministerin virkavelvollisuuksien rikkomisen olennaisuusvaatimus täyty asiassa. Perustuslakivaliokunnan mielestä edellytyksiä syytteen nostamiselle ei ole.”

Tämän lisäksi meidän mielestämme mietinnössä ei käyty riittävällä tavalla asiantuntijoitte argumentteja laajasti läpi. Siksi olemme tehneet tämän vastalauseen.

Toivomme, että te tutustutte vastalauseeseen ja asiantuntijoiden lausuntoihin, ja tässä meidän vastalauseessamme on kaikki asiantuntijoiden kannat, myös ne kriittiset, ja on tehty argumentaatiota sen puolesta, miten olemme päätyneet omaan lopputulokseen, mutta kaikki on otettu mukaan. – Kiitos.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia, puheenjohtaja ja edustaja.

Nyt olisi ensimmäinen kysymys, Päivi Lakka, Ilta-Sanomat. Kysymys on suunnattu puheenjohtaja Ojala-Niemelälle. – Ole hyvä, Päivi Lakka. Laita mikrofoni auki ja kysy.

Päivi Lakka, Ilta-Sanomat

Kiitoksia. – Mahtakohan kuulua?

Kysyisin, valiokunnan vihreä edustaja, näistä vaikuttamisyrityksistä tässä Haavisto-asiassa. Niitä on kuvailtu medialle ennenkuulumattomiksi ja hyvin ongelmallisiksi. Ojala-Niemelältä kysyisin, onko tämä Alanko-Kahiluodon toiminta teidän mielestänne ennenkuulumatonta vai onko se normaalia valiokuntatoimintaa perustuslakivaliokunnassa, ja näettekö, että nimenomaan tämä kyseisten sähköpostien tulo julkisuuteen on ollut omiaan vähentämään uskottavuutta valiokunnan toimintaan. – Kiitos.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Kiitoksia tästä kysymyksestä. Tämä on minusta tärkeä kysymys kaiken kaikkiaan, ja tämä oli ikävä, tämä vuototapaus, mistä voidaan tietenkin keskustella myös laajemminkin, että tämä edustaja Alanko-Kahiluodon sähköposti oli vuodettu julkisuuteen. Perustuslakivaliokunnassa on semmoisia tiettyjä sääntöjä, ensinnäkin se, että siellä ei kukaan edusta omaa puoluettaan, vaan jokainen itsenäisesti perustuslakivaliokunnan jäsenenä tekee harkinnan tämän asian osalta, ja näin uskon tässäkin tapauksessa menetellyn. Ja toinen sääntö on juurikin se, että se politiikan viitta heitetään perustuslakivaliokunnan ovesta sisään astuessa harteilta pois ja tarkastellaan asiaa puhtaasti juridisin kysymyksin.

Tämä tuli minun tietooni, tämä edustaja Alanko-Kahiluodon lähettämä sähköposti, mutta tässä täytyy myös sanoa hänen edukseen se asia, että siinä vaiheessa, kun työstimme tätä luonnosta, niin oli monilta eri jäseniltä tähän sisältöön erilaisia sisällöllisiä ehdotuksia, ja siinä vaiheessa pyysin Alanko-Kahiluotoa toimittamaan tämän sähköpostin minulle, jotta voin valiokunnan puheenjohtajana kopioituttaa sen kaikille valiokunnan jäsenille. Se oli siis tarkoitus tehdä tämänaamuisessa kokouksessa.

Eli tässä on erilaisia käytänteitä, mutta sitä pitää välttää perustuslakivaliokunnan kokouksissa, että siellä olisi hallitus-oppositio-rajot. Valiokunnan jäsenen ei tule myöskään ottaa ohjeita puoluejohtolta tai eduskuntaryhmältä missään käsiteltävässä asiassa.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia. – Sitten on toimittaja Elina Kervinen Helsingin Sanomista, niin ikään kysymys puheenjohtajalle. – Olkaa hyvä.

Elina Kervinen, Helsingin Sanomat

Sanoitte tässä juuri äsken, että ei tule ottaa ohjeita puoluejohdolta tai eduskuntaryhmiltä. Sanoitte tämän myös aiemmin MTV3:n uutisten haastattelussa. Kun otitte asian esille, niin kuka tai ketkä tässä tapauksessa ovat ottaneet ohjeita puoluejohdolta tai eduskuntaryhmältä?

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

En viittaa tähän, vaan sanoin yleisesti, että on tiettyjä sääntöjä perustuslakivaliokunnan toiminnassa, ja tämä on yksi niistä, samoin kuin se koskee myös sitä, että puoluepoliittinen viitta on heitettävä harteilta, kun tulee perustuslakivaliokunnan kokoukseen, ja edustettava jokainen omaa itseään siellä valiokunnan työssä.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia. – Sitten seuraavana toimittaja Viivi Salminen, STT, olkaa hyvä.

Viivi Salminen, Suomen Tietotoimisto

Joo, eli ensinnäkin kysymys Johanna Ojala-Niemelälle. Sanoitte MTV:n uutisten haastattelussa, että tästä sähköpostivuodosta on luvassa kurinpalautusta sekä medialle että valiokunnan jäsenille. Millaista kurinpalautusta on luvassa, ja nyt erityisesti medialle? Mistä tässä on kyse?

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Lähtökohtaisesti pidän vakavana, että ulkoparlamentaarisesti yritetään sanomalehdistön välityksellä vaikuttaa valiokunnan kannanmuodostukseen, ja erityisesti voi sanoa, että tämä viimeinen vuorokausi oli tässä liikaa, kun näitä vuotoja alkoi sitten tässä mitassa ja määrin tapahtumaan. Jokaisen valiokunnan jäsenen on tunnettava vastuunsa, koska kyse on leimalla varustetuista asiakirjoista, jotka on luokiteltu salaisiksi. Meillä ei ollut tänään mahdollisuutta tuossa kokouksessa käydä tätä pelisääntökeskustelua, koska meillä oli tarve saada tehtyä tämä mietintö valmiiksi, mutta tämä keskustelu tullaan käymään. Samoin puhemies Vehviläinen on tarttunut tähän asiaan, ja hän on kutsunut huomenna iltapäivällä kokouksen, jossa on valiokunnan puheenjohtajisto ja valiokuntaneuvokset paikalla sekä eduskunnan kansliaväki, ja käydään tätä tilannetta läpi. Tämä on ongelmallinen, voi sanoa, valiokunnan työskentelyn kannalta. Se murentaa sitä, jos valiokunnassa pitää pelätä sitä, mitä siellä voi sanoa, sen johdosta, että vuodetaan sitten ulos nämä valiokunnassa käydyt keskustelut tai siellä käsiteltävät asiakirjat. Eli tämän osalta on myös talon osalta luvassa toivottavasti toimenpiteitä.

Lehdistön osalta perään lehtimiehiltä myös lehtimiesetiikkaa siitä, että ei kirjoitettaisi keskeneräisistä asioista. Meillä on eritasoisia lehtiä – toiset lähtevät näitä huhupuheita ja juoruja juoksemaan helpommin perään ja toiset ovat sitten moraaliltaan korkeampia, ja valitettavasti tämä on ihan tosiasia. Tässä oli minulle yllättäviä piirteitä, että siteerattiin niin laajasti näitä vuotoja ja asiakirjoja.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia. – En näe tällä hetkellä Teamsissa kysymyksiä. Nyt jos nopeasti vielä ilmaisee halunsa kysyä, niin kysymys. – Viivi Salminen, vielä toinen kysymys, olkaa hyvä.

Viivi Salminen, Suomen Tietotoimisto

Tänä vuonna oli myös tämä Mäenpään tapaus, jossa perustuslakivaliokunta ei saanut yksimielistä kannanottoa, ja nyt tuli sitten toinen. Kuinka suuri isku tämä tavallaan on perustuslakivaliokunnan uskottavuudelle? Miten näette tämän? Ja tämä on oikeastaan teille molemmille kysymys.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Me emme itse asiassa olleet varmaan hirveän kaukana toisistamme loppupeleissä, mutta voi sanoa, että olisi vaatinut vielä enemmän hiomista, jotta olisivat laidat löytäneet toisensa. Meillä on ollut äänestyksiä. Silloin, kun aloitin tämän työn perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana, niin minulle sanottiin myös sitä viestiä asiantuntijoitien ja muiden taholta, että ei pidä myöskään pelätä äänestämistä perustuslakivaliokunnassa, ja itse olen myös muistanut tämän säännön tässä omassa työssäni. Tietenkin aina se yksimielisyys on hyvä tavoite, mutta sitäkään ei tietenkään voi tehdä hinnalla millä hyvänsä, jos valmiutta ja edellytyksiä ei siihen ole. Tältä osin monesti nämä äänestykset myös menevät siten, että ne eivät noudattele hallitus-oppositio-rajoja, esimerkiksi siinä Mäenpään tapauksessa, mikä oli edellisen kerran. Eli kuten edellä viittasin, niin jokainen valiokunnan jäsen tekee itsenäisesti harkinnan, ja sen lopputuloksen osalta päätös on sitten se, miksi se osoittautuu.

Bella voi jatkaa omia näkemyksiään, olimmeko me niin kaukana toisistamme.

Perustuslakivaliokunnan jäsen, kansanedustaja Bella Forsgrén

Puheenjohtaja piti erittäin hyvän puheenvuoron. Olen itsekkin samaa mieltä siitä, että yksimielisyys on tavoiteltavaa, ja niin monesti me sinne myös pääsemme, ja se on hyvä niin. Mutta Veli-Pekka Viljanen tänään taisi artikkelissa sanoakin, että yksimielisyys ei ole itseisarvo ja tavallaan sitä äänestämistä ei pidä pelätä silloin, kun siihen on syynsä. Tavallaan itse olen sitä mieltä, että ensisijaisesti tärkeätä on, silloin kun äänestetään ja vastalauseeseen päädytään, millä perusteella, mitkä ovat ne argumentit. Jos on asiantuntijoitien pohjalta esitettävissä erilainen loppupäätelmä, niin silloin vain on oikeudellista pohdintaa ja silloin on oikeudellinen mahdollisuus päätyä eri päätökseen. Mutta sitten, jos olisi sellainen tilanne, että äänestettäisiin ja vastalause ei perustuisi

asiantuntijoitten lausuntoihin, niin silloin olisin huolissani, ja silloin voitaisiin kysyä siitä ja keskustella siitä, onko perustuslakivaliokunnan arvovalta sellainen kuin pitäisi. Mutta itse kyllä pystyn seisomaan tämän vastalauseen sisällön kanssa erittäin ylpeästi. Me olemme tosiaan käyneet niitä argumentteja erittäin laajasti läpi. Tosiaan tässä on 17 sivua tekstiä, missä on käyty kaikkien asiantuntijalausuntojen pohjalta sitä argumentaatiota. Siellä on otettu esille asiantuntijoitten enemmistö ja sen johtopäätös, mihin me olemme itse päätyneet, mutta siellä on ihan samalla lailla otettu huomioon myös ne kriittiset puolet ja argumentoitu ja tuotu esille, minkä takia me vastalauseen antajat olemme päätyneet siihen tulokseen, mihin me olemme päätyneet.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Tässä voi yhtyä vielä edustaja Forsgrénin sanomaan siten, että on totta, että tässä asiantuntijalausunnat hajosivat hyvin paljon, ja oikeastaan valiokunnassa jäsenten kannat tämän mukaisesti myös hajosivat. 29 kokousta pidettiin tämän asian tiimoilta, 63 tuntia ja 27 minuuttia istuttiin ja käsiteltiin tätä, niin että kyllä me tähän ajalla ja tarmolla paneuduimme. Mutta tämä oli oikeudellisesti oikeasti vaikea kysymys, ja myös juristit päätyivät tässä näkemyksessä eri kannoille, kuten nyt nämä asiantuntijalausunnat tulevat julkisiksi. Mietintö kestää sen kriittisen tarkastelun tältä osin, että juristitkin päätyivät tässä asiassa eri kannoille.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia. – Vielä on yksi kysymys jäljellä – anteeksi, kaksi kysymystä. Otetaan ne vielä. Ensin Elina Kervinen, Helsingin Sanomat, ole hyvä.

Elina Kervinen, Helsingin Sanomat

Kiitos. – Oikeastaan taisittekin jo vähän vastata tähän samaiseen kysymykseen, mutta kysytään nyt vielä toisella tavalla. Tässä on keskusteltu tämänkin asian yhteydessä ja Mäenpää-asian yhteydessä nimenomaan valiokunnan mahdollisesta politisoitumisesta. Tässä nyt vihreät päätyivät eri kannalle kuin muut ja edellisessä oppositio eri kannalle kuin enemmistö. Miten kommentoitte ylipäätään tätä vaaraa valiokunnan politisoitumisesta? Molemmille siis kysymys.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

No, minun vastaukseni on lyhyesti se, että perustuslakivaliokunnassa ei politikoida, vaan siellä tarkastellaan näitä asioita puhtaasti juridisten silmälasien läpi, ja minusta tässä valiokunta onnistui työssään hyvin.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitos. – Sitten vielä viimeinen kysymys, Jenni Tamminen, olkaa hyvä. Sanotteko vielä medianne, kun kysytte.

Jenni Tamminen, Uusi Suomi

Jenni Tamminen, Uusi Suomi ja Alma Talent.

Palaisin vielä tähän, Ojala-Niemelä, kun sanoitte, että kun työstitte luonnosta, niin monelta eri jäseneltä tuli sisällöllisiä ehdotuksia. Nythän tässä Alanko-Kahiluodon tapauksessa kritiikin kohteena on ollut se, että hän olisi lähettänyt tämän viestin vain hallituspuolueiden edustajille. Onko tämä kaikki muu ehdotuskirjeenvaihto ollut sitten koko valiokunnalle, vai onko siellä normaalia, että kohdistetaan viestit vain tietyille puolueille?

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Tämä Alanko-Kahiluodon esitys tuli kirjallisena, ja kun sain sen, niin valiokuntaneuvoksen kanssa sovittiin, että se kopioidaan myös muille seuraavan aamun kokoukseen, ja nämä muut esitykset tulivat kokouksen aikana muilta jäseniltä suullisesti.

Tiedottaja Aki Asola, eduskuntatiedotus

Kiitoksia. – En näe nyt muita kysymyksiä. Sellainen väliaikatieto vielä, että valiokunnan mietintö on nyt verkossa ja valiokunta on myöskin julkaissut perustuslakivaliokunnan sivuilla asiantuntijalausuntoja ja ne ovat nyt myös julki, eli voitte käydä siellä katsomassa.

Jos ei muita kysymyksiä tällä erää, niin kiitoksia. Tilaisuus on päättynyt.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Kiitos.

Perustuslakivaliokunnan jäsen, kansanedustaja Bella Forsgrén

Kiitos.